

Een solidaire gemeenschap

BUFFER
1

#aansluitenbijouders

BUFFER 1

Een solidaire gemeenschap

De eerste buffer van ouderschap is een solidaire gemeenschap. Een solidaire gemeenschap is zich bewust van de goede intenties van ouders. Om deze buffer verder te illustreren vertelt Renate van Leeuwen over de bundeling van krachten van Ouderwijzer en de gemeente Geldrop-Mierlo om een steunende en solidaire gemeente voor ouders te creëren. Anke-Elze de Jong bespreekt haar werk in de ondersteuning van ouders met zorg- en schoolproblemen. Daarnaast zal Mark Weghorst het belang van oudergerichte organisaties bespreken en Anja Meulenbelt pleit om ouderschap weer op de politieke agenda te zetten.

Buffer een solidaire gemeenschap

Een solidaire gemeenschap

- heeft oog heeft voor de kwetsbaarheid en complexiteit van het ouderschap;
- gaat uit van de goede intenties van ouders;
- kent voorzieningen om ouderschap te steunen waar nodig;
- investeert in alle ouders.

Artikel Renate van Leeuwen

Geldrop-Mierlo: van gemeente naar gemeenschap

In de gemeente Geldrop-Mierlo vindt een bijzondere bundeling van krachten plaats met als doel om samen een steunende en solidaire gemeenschap voor alle ouders te creëren.

Bekijk ook de vlog van Renate over de solidaire gemeenschap

Over Renate van Leeuwen

Renate van Leeuwen is programmamanager en ontwikkelaar van Ouderwijzer. Ouderwijzer bouwt aan een steunende gemeenschap waarbinnen alle ouders gehoord en gesteund worden in hun ouderschap. Ouderwijzer kan daarom gezien worden als een verbinder voor iedereen die oudergericht werkt en een gids voor alle ouders. Onderdeel van OuderWijzer is de OuderWijzer telefoon waar ouders terecht kunnen met al hun vragen over het ouderschap en/of de opvoeding van hun kind.

OuderWijzer en de gemeente Geldrop-Mierlo willen samen een preventief sociaal netwerk realiseren, zodat deze gemeente een gemeenschap wordt met aandacht voor ouders en ouderschap. OuderWijzer is een open bondgenootschap van organisaties en professionalsuit alle hoeken van de samenleving die een gezamenlijke verantwoordelijkheid nemen en geloven dat investeren in aandacht voor ouderschap en opvoeden resulteert in een gezondere veerkrachtige nieuwe generatie. OuderWijzer is opgericht omdat in Nederland ouderschap en het opvoeden gezien worden als iets vanzelfsprekends en 'natuurlijks', waardoor aandacht voor het voorbereiden van het ouderschap weinig aandacht krijgt.

Dat, terwijl ouderschap iedere ouder af en toe onzeker maakt. Iedereen heeft wel eens twijfels of behoefte aan steun en een beetje inspiratie. Hiertoe willen wij een 'mindchange rondom ouderschap' realiseren: Het is normaal om bewust bezig te zijn met ouderschap en te praten over je vragen en twijfels in een omgeving die daar aandacht voor heeft.

In de gemeente Geldrop-Mierlo willen we dit bereiken door in te zetten op twee zaken. Allereerst is het nodig een sterk bondgenootschap van professionals te creëren dat als een steunend netwerk om ouders heen gaat staan en daar is als er wat extra's nodig is.

“Een sterk bondgenootschap tussen gemeenten, ouders en partners in het sociaal domein kan tot een solidaire gemeenschap leiden die klaar staat voor alle ouders.”

Ouderwijzer is namelijk een belangrijk preventief programma voor het jeugd-beleid, waarbij de aanname is dat inzet op ouderschap loont. De achterliggende gedacht is dat door lokaal meer aandacht voor ouderschap te hebben, ouders eerder met elkaar of professionals in gesprek durven te gaan over de kwetsbaarheid van het ouderschap. Dat zorgt ervoor dat ontluikende problemen eerder opgepakt en mogelijk verholpen kunnen worden en daarmee de inzet van zwaardere zorg voorkomen kan worden. Want goede zorg voor het kind, begint bij goede zorg voor de ouder.

Het is daarom ook belangrijk dat meerdere organisaties die een vangnet voor ouders vormen in de gemeente deze gedachte mede omarmen, hiernaar kunnen handelen en ook ambassadeurs voor OuderWijzer kunnen zijn. Professionele organisaties als bijvoorbeeld de JGZ ,CMD, Plusteam, verloskundigenpraktijken, (voor)school sluiten zich aan bij het bondgenootschap OuderWijzer.

Het tweede wat nodig is, naast dat sterke bondgenootschap, is een universeel preventief aanbod voor alle ouders door alle fases van het ouderschap heen. Ouders ervaren dat ze gezien en gehoord worden en gaan met hun omgeving in gesprek. Als onderdeel van de community bereiden ouders zich voor op de nieuwe fase die eraan komt, bewust van de uitdagingen en geïnspireerd om hiermee om te gaan. Ouders ervaren dat ouderschap kwetsbaar maakt en dat het oké is om zich hierover te uiten.

Door het brede aanbod voor alle ouders en de netwerken die zich vormen op lokaal niveau ontstaat een sterke solidaire gemeenschap, bestaande uit professionals en burgers, waar geïnvesteerd wordt in ouderschap. Investeren in aandachtvol ouderschap is zo investeren in een nieuwe, veerkrachtige generatie.

Artikel Anke-Elze de Jong

“Uitgaan van het kind doet bijna niemand”

Interview: moeder en activitst vindt kanteling veel te langzaam gaan, door Anja Klein

“Mijn moeder denkt niet in problemen, maar in oplossingen.” Een mooi compliment van een 16-jarige zoon aan zijn moeder, de Dordtse jeugdrecht-activist Anke-Elze de Jong. Met haar ouderplatform kunnen gemeenten en onderwijs in Zuid-Holland Zuid niet om haar heen. Maar ook in Den Haag kennen ze haar inmiddels goed. Vanuit oprechte verbazing stelt ze de juiste vragen, op de juiste plek. Met succes.

Het was ook haar televisiekijkende zoon die Anke-Elze op een avond in 2013 aanzette tot actie. “Kan jij niet aan Sander Dekker vragen of ik normaal onderwijs kan krijgen?” Die vraag voor de toenmalige staatssecretaris van Onderwijs zette Anke-Elze dusdanig aan het denken, dat ze besloot meer te gaan doen voor haar gezin en voor andere ouders.

Ouderplatform

De als belastingconsulent opgeleide moeder van twee deels thuiszittende kinderen,

Over Anke-Elze de Jong
Anke-Elze de Jong is belangenbehartiger van de Jeugdzorg, Jeugdggz en Jeugdhulp. Ze is bovendien de oprichtster van het ouderplatform Zuid-Holland Zuid. Binnen het ouderplatform worden kennis en ervaringen gedeeld en wordt er gewerkt aan ouderparticipatie.

verzamelde alles wat te maken had met de invoering van passend onderwijs en de nieuwe Jeugdwet. Met een ‘bedrijfsmatige aanpak’ richtte ze een ouderplatform op en lanceerde een website: “In eerste instantie ging het erom de nieuwe Jeugdwet tegen te houden. Niet zo zeer de wet, maar wel de snelheid waarmee die werd ingevoerd.” Tegenhouden bleek te hoog gegrepen, maar haar ambitie om ouders in haar regio te helpen en te versterken, heeft De Jong na vijf jaar waargemaakt. ▶

Als belangenbehartiger komt ze voor jongeren en hun ouders op en schuift ze aan menigvergadering aan, van de lokale onderwijsdirecteur tot aan een hoge ambtenaar in Den Haag. Ze komt er ver mee. Samen met andere belangenbehartigers hield ze de eigen bijdrage vanuit de Jeugdwet tegen, die per gezin (met meerdere kinderen die zorg krijgen) kon oplopen tot zeshonderd euro per maand. Ook droeg ze bij aan de Variawet, die een leerling toestaat om af te wijken van het minimum aantal lesuren.

Wakker schudden

Anke-Elze doet het als een positieve luis in de pels: "Vanuit oprechte verbijstering hoor ik mezelf regelmatig zeggen: 'Dit kan toch gewoon niet?' Daarna ga ik veel vragen stellen. Misschien een beetje baldadig, bijna kinderlijk. Ik pak het niet juridisch aan, maar het is wel handig om die achtergrondkennis te hebben. Laatst lukte het in een gesprek van een uur om een kind dat drie jaar thuis had gezeten, weer op school te krijgen."

"Alle ouders willen het beste voor hun kind. Betrek ouders en jongeren actief bij de zoektocht naar wat past binnen het gezin."

Fris aan haar aanpak is dat Anke-Elze niet alleen gemeenten en het sociale domein beïnvloedt, maar ook ouders. Met haar ouderplatform schudt ze ouders wakker,

betreft, emancipeert en spreekt ze hen aan op hun verantwoordelijkheden. Op de website Ouderszhz.nl staat het er heel duidelijk: 'Ouders mogen geen afwachtende houding aannemen'.

Stelling: "Zorg dat je als ouder weet waar je het over hebt in het sociale domein. Je kind heeft allerlei mogelijkheden en kwaliteiten. Hoezo zou je niet op de mogelijkheden gaan zitten? Toon zelf initiatief, ga zelf bewegen, probeer dingen te begrijpen of zoek naar mensen die weten hoe het in elkaar steekt. In het sociaal domein spelen ook belangen als macht en geld een rol. Probeer dat te doorzien. Ik neem ouders mee naar belangrijke plekken, waar een minister of staatssecretaris komt. Als je daar je verhaal goed vertelt, kan er van bovenaf beweging komen. Je ziet dat dat echt nut heeft."

Blij acties

Belangrijke voorwaarde is dat een ouder bij een gesprek met de gemeente, school of minister zijn boosheid thuislaat. "Er zijn ouders die echt in hun boosheid wonen. Of vastzitten met denken in 'recht hebben op'. Dan is het heel moeilijk om iets te bereiken. Ik heb heus ook wel eens gemene brieven gestuurd naar de gemeente. Maar verspil je kans niet met boos zijn. Zet die energie op een andere manier in, en maak contact. Ik doe aan blij acties en zorg dat ik blijf praten. Blijf vriendelijk, anders kruipen mensen in hun schulp."

Dat neemt niet weg dat Anke-Elze zich enorm opwindt over de samenleving. Volgens haar is de wil om te veranderen er bestuurlijk wel, maar kan het op de werkvloer niet worden waargemaakt.

Van hoogbegaafd tot laagopgeleid: iedere ouder kan iets bereiken voor kind

Door op te groeien in een huis met duizend boeken en een kunstenaar als vader en een kleuterleidster als moeder, was het voor Anke-Elze normaal om gulzig te zijn naar kennis en informatie. Maar volgens haar kunnen ook mensen met een andere achtergrond kennis en inspiratie halen en daarom geeft Anke-Elze haar 'trucjes' graag door. Met lezingen en trainingen als 'HerKen

je recht'. Daar leren ouders meer over eigen regie en kracht, en krijgen ze basiskennis over de wetten van het sociaal domein en passend onderwijs. "In die training zit een hoogbegaafde ouder naast een ouder met een wat lager ontwikkelingsniveau. Door hen meer zelfvertrouwen te geven, weten ze na die training allebei iets voor hun kind te bereiken!"

Met het tegenovergesteld effect: het aantal thuiszitters, uithuisplaatsingen en problemen met de ambulante zorg nemen toe. "Geld is niet altijd de oplossing voor de problemen die er zijn. Er is een nieuw stelsel bedacht, maar men is vergeten professionals daar een belangrijke rol in te geven. En dan zie je nu dat we mensen tekort komen omdat ze weggaan of ziek worden. Maar er zijn ook te weinig competenties in het veld. Daardoor gaat de kanteling veel te langzaam."

Ambities

Met steeds meer opwindings in haar stem: "We zouden veel meer kunnen werken met 'gezamenlijke besluitvorming' binnen een gezin, waar het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) een goede richtlijn voor heeft. Professionals die de ambities van het nieuwe stelsel moeten waarmaken, kunnen ouders en jongeren betrekken bij wat past binnen het gezin. Ga daarnaar luisteren. Met verbazing zie ik ook hoeveel professionals onze uitnodiging afslaan voor 'Café 'Kom(t) voor elkaar', waarin we wetenschappelijke-,

professionele- en ervaringskennis met elkaar delen, omdat ze denken dat het voor hen niet interessant is. Ik heb de juiste toon dus nog niet gevonden."

Olievlek

Ondanks haar frustratie geeft Anke-Elze de Jong niet op. Binnen de grenzen van waar ze iets kan doen: "Wanneer dingen echt onveranderbaar ben, laat ik makkelijk los. Ik heb een beweging in gang kunnen zetten voor mijn eigen gezin. Mijn zoon loopt inmiddels voor in havo 5 en mijn dochter zit op het conservatorium. Met het ouderplatform zie ik een olievlek ontstaan en daar krijg ik veel energie voor terug. Door iets aan te raken, zie ik dat professionals gaan bewegen. En dan komt er toch die lift in dat schoolgebouw, zodat die leerling die thuiszit wél naar school toe kan."

Bronvermelding

Dit artikel is eerder verschenen in het tijdschrift OJ Actueel 2-2020.

Artikel Mark Weghorst

Ouders als uitgangspunt

Over Mark Weghorst

Mark Weghorst is werkzaam als changemaker en adviseur bij het NCJ. Hij houdt zich vooral bezig met de thema's weerbaarheid, ouderschap, schoolverzuim en beleidsbeïnvloeding, waarbij hij de verschillende werelden verbindt en de verbinding naar de dagelijkse praktijk maakt. Neem ook een kijkje op [zijn website](#).

Als professionals het ouderperspectief niet meenemen in de begeleiding, lopen ze het risico dat ze onderweg het draagvlak voor een aanpak verliezen. Dan zetten ouders de hakken in het zand, gaan ze in de beschermingsmodus en – als je niet alert bent – communiceren ze ineens via hun advocaat. In zo'n geval is het gemakkelijk om ouders te verwijten dat ze niet meewerken. Maar het is effectiever om te onderzoeken waar jij als professional de ouders bent verloren en wat de mogelijkheden zijn om het proces te herstellen.

Het is helemaal 'in' om inclusief te werken, om alle partijen te betrekken, om iedereen om tafel te hebben. In de praktijk zie je veel variaties. In de jeugdhulp praten beleidsmakers steeds vaker direct met ervaringsdeskundige jongeren. Op het eerste gezicht is dat een goede zaak, maar hoe inclusief is zo'n gesprek eigenlijk? Hebben de beleidsmakers en de jongeren als ze met elkaar praten ook het perspectief van ouders en van professionals voor ogen? Wat is de waarde van de plannen als je de

perspectieven van ouders en professionals niet vanaf het begin meeneemt in die gesprekken?

Het is goed dat er steeds meer diversiteit is in allerlei soorten overleg. Zo is het steeds gebruikelijker dat ouders echt aan tafel zitten als het over hun kind gaat en zijn er steeds meer organisaties die het zogenaamde 'vooroverleg' schrappen. Ook is het voor steeds meer professionals duidelijk dat je vriendschappelijke begroetingen met collega's rond een overleg naar ouders expliciet moet duiden, om te voorkomen dat de ouders alsnog als buitenstaander aan tafel zitten. In het overleg zelf staat het morele

kompas afgesteld op het belang van de jeugdige in kwestie en niet meer op het goedhouden van de onderlinge samenwerking. Maar hoe ver gaat inclusie werkelijk? Ben je er al met deze voorbeelden? En moet het altijd op deze manier?

Wat is inclusief werken?

Inclusief werken is het op alle momenten kunnen integreren van de verschillende perspectieven in een situatie. Zo is er het kindperspectief, het ouderperspectief, het perspectief van de onderwijsprofessional, van jeugdhulpprofessional tot en met het perspectief van de politiek verantwoordelijken. Dat vraagt veel van professionals. Het kan helpen om die perspectieven actief op te halen bij de betrokken partijen, maar dat is niet per definitie inclusief werken. Het integreren van alle verschillende zienswijzen in een bejegening die passend is, duurzaam is, voor alle partijen te verdragen is en kans van slagen heeft, dát is waar het bij inclusie om gaat. Je hoeft dus niet per se altijd iedereen om tafel te hebben, als je maar zeker weet dat je hun perspectieven kunt meenemen. En perspectieven, dat is dus iets anders dan een mening.

Om inclusief te werken is het helemaal niet noodzakelijk dat er groot, samenlevingsbreed, multi- of interdisciplinaire overleg plaatsvindt. Een goed plan houdt rekening met alle perspectieven en geeft ook antwoord op de vraag waarom het ene perspectief prevaleert boven het andere. Deze morele afweging moet voorafgaand aan elke beslissing waar meer partijen bij betrokken zijn. Dat kan ook in een gesprek met een paar kernpartners die de verschillende zienswijzen kunnen integreren.

Een oudergerichte gemeente

Een oudergerichte gemeente heeft een oudergerichte attitude. Dat betekent dat de gemeente ouders vriendelijk bejegend, gevoel heeft voor de signalen die ouders geven en gericht is op de noden en behoeften van ouders. Daarnaast faciliteert de gemeente oudergericht werken voor medewerkers en voor medewerkers in het sociaal domein en de publieke gezondheid. Voor de gemiddelde ouderbegeleider zijn dit open deuren, maar het heeft meer consequenties. Ouders willen betrokken professionals die oog hebben voor hun (bijzondere) positie. Ze willen geïnformeerd worden, in dialoog kunnen met professionals en weten welke overwegingen een rol spelen. Daarnaast willen ze inbrengen wat alleen zij kunnen inbrengen: specifieke ouderkennis over hun kind(eren). De verbinding maken tussen de professionele kennis van een organisatie enerzijds en de ouderkennis anderzijds is van groot belang voor het succes van een plan voor een kind.

De aandachtsfunctionaris

Het aanstellen van een aandachtsfunctionaris ouderbetrokkenheid, een ouderbegeleider of een ouderfunctionaris is voor een organisatie of samenwerking een stap op weg naar echte oudergerichtheid. Als aandachtsfunctionaris (met welke functietitel dan ook) is je rol in dat proces tweeledig: enerzijds ben je dé vertegenwoordiger van het perspectief van ouders. Als daar vragen over zijn, wordt van jou verwacht dat je er verstandige dingen over zegt. Het is de voor kant van je rol: uiting geven aan de noden en behoeften van ouders.

De andere kant is dat je als aandachtsfunctionaris een rol hebt in het meenemen van (alle) collega's naar oudergericht handelen, waardoor je rol als aandachtsfunctionaris op termijn overbodig moet worden. Dat betekent dat je, naast het verwoorden en uiting geven aan de noden en behoeften van ouders, dus ook voortdurend vraagt waarom collega's iets (nog) niet weten, wat ze gedaan hebben om erachter te komen en hoe ze van plan zijn daar op korte termijn vorm aan te geven.

Iedere organisatie die er intrinsiek voor kiest om echt oudergericht te werken zal met name die tweede rol omarmen. Het helpt om als aandachtsfunctionaris goed na te gaan hoe je organisatie hierin staat en hoe dat standpunt gedeeld wordt door de organisatie. Een organisatie die vooral de eerste rol van je verwacht, zit mogelijk niet te wachten op al te veel ontwikkelvragen aan medewerkers. Daar hadden ze immers de aandachtsfunctionaris voor bedacht. Je kunt je afvragen of dat echt oudergericht is, of dat de aanstelling van de specifieke functionaris een manier is om een 'probleem' weg te organiseren.

Afstemming

Het perspectief van ouders zou het startpunt van ieder plan van aanpak voor een kind moeten zijn. Volgens het ouderschapsmodel van Alice van der Pas zijn en blijven ouders immers eindverantwoordelijk voor hun kind. Ze zijn de belangrijkste continuïteitsfactor. Voor een goed plan gelden maar een paar voorwaarden die best eenvoudig zijn:

1. **Het plan moet passen bij dit kind**
2. **Het plan moet draagvlak hebben bij de ouders**
3. **Er moet een organisatie zijn die het kan uitvoeren**
4. **Er moet budget voor beschikbaar zijn**

Betekent het dat ouders het voor het zeggen hebben? Nee. Het betekent alleen dat je vertrekt bij het perspectief van ouders en met hen niet verder gaat dan waar hun ontwikkelmogelijkheid en daarmee hun draagkracht ligt. Totdat een kind 12 jaar is, zijn de ouders het uitgangspunt. Vanaf 12 jaar zijn dit de ouders en het kind samen, en vanaf 16 jaar heb je primair met de jongere te maken. Zelfs vanuit een juridisch kader is het niet echt ingewikkeld, al verdient het aanbeveling om altijd (ook boven de 12 en 16 jaar) te zorgen voor goede afstemming met ouders.

Aansluiten bij ouders

Binnen gemeenten zijn er verschillende professionals die allemaal met kinderen en dus ook hun ouders te maken hebben. Voor de ene professional is oudergericht werken vanzelfsprekender dan voor de ander. Jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen zijn vanuit hun betrokkenheid bij grote groepen kinderen en hun ouders gewend om veel rekening te houden met ouders. Toch zien zij ook ontwikkelmogelijkheden en ze werken vanuit een JGZ Preventieagenda aan thema's als hechting en aansluiten-bij-ouders. Ook welzijnsprofessionals kennen een lange traditie in het aansluiten bij ouders. Het is goed als de verschillende professionals in de lokale teams, het onderwijs en de zorg op de hoogte zijn van elkaars positie ten opzichte van ouders, ouderbetrokkenheid en oudergerichtheid. Het voorkomt discussies, valse verwachtingen en aannames en kan de ondersteuning van het ouderschap verbeteren. Daarmee is de inzet op het versterken van ouderschap ook een preventieve maatregel.

De comfortzone

Elke agoog kent de zone van de naaste ontwikkeling: een persoon kan alleen leren als hij zich veilig en comfortabel voelt. Die comfortzone is ook wat mensen zoeken als ze zich bedreigd of aangevallen voelen. In de comfortzone is geen ontwikkeling mogelijk; mensen blijven doen wat ze doen. De zone van de naaste ontwikkeling is de naastgelegen zone waar mensen, als ze zich veilig genoeg voelen, samen met iemand anders best op verkenning willen. Daar vindt leren en ontwikkeling plaats en afhankelijk van de relatie met de begeleider kunnen hierin stappen worden gemaakt. Een agoog die geen rekening houdt met die zone van de naaste ontwikkeling en te ver buiten de comfortzone van ouders reikt, nodigt uit tot weerstand. Er is dan namelijk iets te beschermen voor die ouder.

Overigens geldt dat andersom ook: professionals kennen eveneens een zone van de naaste ontwikkeling en in de tweede rol van de functie (de organisatieontwikkelingsfunctie) van aandachtsfunctionaris is het van belang om hier sensitief mee om te gaan. Het eerste deel vraagt van aandachtsfunctionarissen soms ook een scherpe verwoording van hetgeen ouders, vanuit het belang van hun relatie met de professionals, niet kunnen zeggen.

De waardigheidscirkel

In het duiden van de onderlinge relaties, communicatieproblemen en misverstanden is de waardigheidscirkel een behulpzaam model. Dit model is ontwikkeld naar aanleiding van een onderzoek door de Universiteit van Humanistiek in Utrecht en neemt de behoefte om 'waardig' behandeld te worden als uitgangspunt. Hoewel niet ontwikkeld voor oudercommunicatie is het heel herkenbaar. Het geeft professionals die aansluiting zoeken bij ouders handelingsperspectieven in hun communicatie.

Waardigheidscirkel,
bron: uvh.nl/waardigheidscirkel

De waardigheidscirkel beschrijft vier vormen van onwaardig handelen in relaties. Vertaald naar de ouder: als een ouder zich behandeld voelt vanuit het beeld van 'kind', 'leegte', 'monster' of 'voorwerp' dan is het moeilijk om hen nog zonder bijkomende emoties in het gesprek te betrekken. Ouders willen, zeker als er problemen zijn met hun kind, waardig behandeld worden. Ze willen benaderd worden vanuit (respectievelijk) 'volwassene', 'deelname', 'vriend' en 'uniek'.

De gedachte achter de waardigheidscirkel geeft een moreel geladen antwoord op de vraag hoe je invulling kunt geven aan (samenwerkings)relaties. Voor de professional zelf, maar ook in de onderlinge contacten. Werken met ouders vergt namelijk een duidelijk moreel kompas en voortdurende morele afwegingen, waarbij ook de eigen geschiedenis, het eigen ouderschap of de eigen ervaring met ouders een rol speelt. Om op een weloverwogen manier de afwegingen te maken, kan de waardigheidscirkel een goed instrument zijn.

'Werken met ouders vergt een duidelijk moreel kompas'

In het werken met ouders blijken zij zelf erg goed te kunnen zeggen in welk kwadrant van de cirkel zij hun uitdaging vinden. Onlangs vertelde een moeder: 'Ze vinden mij een "monster", denk ik. Hoe word ik weer als vriend gezien?' Vanuit die zelfreflectie zijn zij ook gemakkelijker in staat om de positie van de gesprekspartners te (door)zien.

Morele afwegingen

Durf verder te reiken dan de aanstelling van een aandachtsfunctionaris of het aan tafel zetten van ouders. Om echt morele afwegingen te kunnen maken zijn er kaders nodig, maar gaat het juist ook om de afwegingen binnen die kaders. Welk belang prevaleert op welk moment? Werken met ouders moet en doet iedereen, maar werk je oudergericht? Maakt de gemeente daarin keuzes en faciliteert ze de ontwikkeling naar echt oudergericht werken? Instrumenten zoeken die niet meteen een antwoord geven, maar helpen om de juiste vragen te stellen, dát is wat een gemeente of een organisatie oudervriendelijk maakt.

Bronvermelding

Dit artikel is eerder verschenen in het tijdschrift Ouderschapskennis (editie 3, 2019).

“Oudergerichte organisaties kunnen solidair zijn met ouders door ouderbetrokken, oudersensitief en ouder-gericht te werk te gaan.”

Column Anja Meulenbelt

Corona en single moms:

Het wordt tijd dat ouderschap weer op de politieke agenda komt

Op een dag ging Carol naar de super met haar twee kinderen van vier en zes, en wat bleek: ze mocht er niet in. Dat wil zeggen: zij mocht er wel in, maar haar kinderen niet.

Het nieuwe 'deurbeleid' in verband met de coronacrisis, mensen die boodschappen komen doen moeten alleen komen, en mogen hun gezin niet meenemen. Daar is in te komen, alleen, wat doe je als je een alleenstaande moeder bent? Veel moeders die het in hun eentje moeten doen hebben het al niet makkelijk, maar nu extra zwaar. De opvang is dicht, de school ook. Kinderen naar opa en oma brengen is ook al uitgesloten. Iemand vragen om even op te passen, nee die doen dat liever niet. Flink hamsteren is een oplossing, dan hoef je niet zo vaak. Maar daar moet je geld voor hebben, en dat heb je niet als je het wekelijks doen moet van 38 euro. Bestellen kun je ook niet overal, en bovendien kost dat geld waar je anders vier pakken spaghetti van kunt kopen. Kinderen in de auto laten kan niet als je geen auto hebt. Thuis laten kun je kleine kinderen niet, bovendien, het mag niet. Wat dan: je kinderen maar buiten aan de lantaarnpaal vastbinden?

Over Anja Meulenbelt

Anja Meulenbelt is publicist, schrijfster en politica. Ze is bestuurslid van de politieke partij BIJ1 in de gemeente Amsterdam en vrijwillig medewerker bij de stichting Single Supermom.

Inmiddels zijn er ook supers en andere winkels die besloten hebben dat dit een noodgeval is, en dat kleine kinderen mee naar binnen mogen, maar dat kan per winkel verschillen en ook de voedselbanken hebben strengere regels. Het kan je wel gebeuren dat je woedende reacties krijgt van andere klanten, die je uit moet leggen dat je speciale toestemming hebt. Dit is maar één probleem, en zeker niet de ergste. Maar het toont aan dat alleenstaande ouders vrijwel altijd worden vergeten, ook al zijn de gevolgen van de coronacrisis voor hen extra ingrijpend.

Het is hoog tijd om hier aandacht aan te schenken, door zowel politiek (links) als binnen het feminisme, niet alleen nu, maar ook (structureel) na de crisis.

Alleen al in Amsterdam wonen er 40.000 alleenstaande ouders, negen op de tien zijn moeders. Landelijk gezien zijn dat er een half miljoen. Het is een groep waarvan een groot deel structureel in de problemen zit, maar tot op heden was er geen politieke partij die voor die groep opkomt. Links is niet vreselijk geïnteresseerd, en helaas, ook de meeste feministen zijn meer geïnteresseerd in het doorbreken naar de top, en streven naar gelijk loon. Gericht op vrouwen dus, die in de buurt komen van een glazen plafond, en dat zijn er heel weinig, voor wie het loont om evenveel te verdienen als de mannen uit hun eigen sociale milieu. Voor de vrouwen die in de super achter de kassa zitten is het niet de moeite evenveel te verdienen als de mannen die de vakken vullen, ze verdienen allemaal precies even slecht.

Alleenstaande moeders zijn een groep waar weinig aandacht voor is, maar die ongenadig illustreren wat er mis is met de manier waarop onze samenleving economisch is georganiseerd. Een kwart van de moeders leeft op of onder de armoedegrens. Een onevenredig groot deel van hen zit in de bijstand. Van bijstand alleen kun je met kinderen niet leven, dus moeten ze ook nog achter mogelijke toeslagen aan, en hopen dat ze in een gemeente wonen waar het mogelijk is om een kledingpakket, een fiets, of een laptop voor de kinderen te veroveren. Want onze overheid is reuze begaan met de kinderarmoede, en stuurt miljoenen naar de ge-

meentes om 'hulp in natura' uit te reiken om arme kinderen te helpen, maar komt niet op het idee dat er geen arme kinderen zouden zijn als er geen arme ouders bestonden. Dat het dus niet moet gaan om een moderne vorm van liefdadigheid, maar om een structurele vorm van economische rechtvaardigheid die in zou houden dat mensen die kinderen groot brengen een fatsoenlijk inkomen hebben. Het schijnt dat we vergeten zijn dat kinderen op de wereld zetten niet een privé hobby is waar je nu eenmaal genoeg geld voor moet hebben (een kind kost gemiddeld een ton), maar dat als we als samenleving voort willen bestaan, er steeds weer een nieuwe generatie in de steigers moet worden gezet. Want ook als vrouwen tegenwoordig het recht hebben om er voor te kiezen géén kinderen te krijgen, hebben we de kinderen van anderen nodig. Nooit was dat zo duidelijk als nu, nu we dankbaar moeten zijn voor de mensen die in de zorg werken, die pakjes rondbrengen, die de vakken vullen en de straten schoonhouden. 'Vitale' beroepen heet dat opeens. En nu de betaling nog, die voor de meeste van dat werk niet bepaald riant is.

Ook na een halve eeuw feminisme, is het nog steeds voornamelijk een vrouwenprobleem hoe je gezin en (betaald) werk kunt combineren. In de jaren zeventig dachten wij feministen nog naïef dat de mannen vanzelf wel meer binnenshuis zouden gaan doen, naarmate de vrouwen meer buitenshuis zouden gaan werken. Dat laatste is gebeurd, maar van een eerlijke verdeling van betaald en onbetaald werk is nog steeds geen sprake. Voor hoogopgeleide vrouwen, of vrouwen met een goed verdienende partner is dat veel minder een probleem. Die huren dan andere, vaak lager opgeleide vrouwen in om bij ze te komen stofzuigen en op de kinderen te passen.

Terwijl de kloof tussen vrouwen en mannen langzaam, heel langzaam kleiner wordt, wordt de kloof tussen vrouwen die flink verdienen en vrouwen die voor hun werk nog niet het minimumloon krijgen alleen maar groter. Wat betekent dat als we het over feminisme hebben, we het altijd óók over klasse moeten hebben. En over kleur. Kijken we naar de alleenstaande moeders die zich verenigd hebben in het grootste platform, Single SuperMom, dan zien we veel vrouwen met een migratieachtergrond, en dat zijn ook vaak de vrouwen die weinig verdienen.

“Heb oog voor alle ouders en wees solidair met ouders door te investeren in ondersteunende voorzieningen voor ouders.”

Van vrouwen wordt nog steeds verwacht dat we werken alsof we geen kinderen hebben, en onze kinderen verzorgen alsof we geen werk hebben. Het kind van de rekening zijn de alleenstaande moeders die op een of andere manier moeten zorgen dat ze én aan geld komen, én voor hun kinderen kunnen zorgen. En er dan ook nog op aan gekeken kunnen worden dat ze leven op de zak van de hardwerkende belastingbetalers en dankbaar moeten zijn als ze bijstand krijgen - waar ze dan natuurlijk wel een tegenprestatie voor moeten leveren tegenwoordig.

Dat ook de meeste feministen (m/v/x) weinig belangstelling hebben voor alleenstaande moeders heeft een historische reden: in de jaren zestig en zeventig werd van vrouwen nog verwacht dat ze ‘van nature’ vooral geschikt waren om moeder en huisvrouw te worden, en thuis te blijven. Daar verzette het prille feminisme zich tegen: vrouwen konden meer. En hadden net zo goed recht op zelfontplooiing en economische onafhankelijkheid. Maar van de weeromstuit heeft moederschap een oubollige klank gekregen, alsof het per definitie een conservatief trekje is om nog kinderen te willen. En als je ze wilt: dan is dat volledig je eigen verantwoordelijkheid. Als we het hebben over ‘emancipatie’ dan bedoelen we dus voornamelijk dat vrouwen mee moeten doen in de mannenwereld, evenveel moeten verdienen, even vaak aanwezig zijn in de topposities. Maar dat is een heel eenzijdige definitie van feminisme, die een groot en belangrijk deel van ons leven buiten beschouwing laat. En die bovendien alle vrouwen in de steek laat die werken in de onderbetaalde en niet betaalde zorg. In de verpleging, in de thuiszorg, als huishoudelijke hulp.

Het wordt tijd dat ouderschap weer op de politieke agenda komt. Naast erkenning en betere betaling van al die onderbetaalde mensen die ervoor zorgen dat het leven onder de coronacrisis doorgaat, moet het ook vanzelfsprekend worden dat mensen die hun onbetaalde tijd en energie investeren in de kinderen, daar op zijn minst erkenning en waardering voor krijgen. Nu wordt duidelijk wat we al konden weten: hoe gammel en onrechtvaardig ons huidige economische systeem in elkaar zit, hoe bezuinigingen op de ouderenzorg ons nu opbreekt, hoe de privatiseringen ervoor gezorgd hebben dat ziekenhuizen failliet kunnen gaan, en hoe de steeds verder oprukkende ‘flexibilisering’ van werk ertoe leidt dat een massa mensen een uitkering aan moet vragen, nu de markt in elkaar stort.

Alleenstaande moeders zijn maar één van de groepen waarvan nu duidelijk zou moeten worden dat ze beter verdienen. Letterlijk. BIJ1 is de eerste partij die daar aandacht voor opeist, en een manifest heeft geschreven: op de bres voor alleenstaande moeders. Het is ons ook gelukt om, samen met de grassroots organisatie van de moeders zelf, Single SuperMom, er in de gemeenteraad voor te zorgen dat alleenstaande moeders expliciet worden genoemd in de armoedepolitica, en er steun komt voor instanties in Amsterdam, éénouderpunten, waar alleenstaande moeders voor advies en steun terecht kunnen.

Bronvermelding

Deze column is eerder verschenen op de website [Amsterdam Bij1](#).

Interventies

Een solidaire gemeenschap investeert in alle ouders en biedt extra ondersteuning voor ouders die vragen hebben over het ouderschap. Het NCJ heeft de ambitie om samen met de JGZ en samenwerkingspartners te werken aan een impactvolle praktijk. Deze impactvolle praktijk kenmerkt zich door kwaliteit, afgemeten aan de inzet van effectieve interventies, getoetst aan de hand van wetenschap en de praktijk. Het NCJ heeft vijf interventies in beheer om maatschappelijke uitdagingen beter aan te pakken en een kwaliteitsimpuls te geven aan de pijlers hechting, ouderschap, gezondheid en weerbaarheid van de JGZ Preventieagenda. JGZ-organisaties hebben al verschillende initiatieven genomen om beter aan te sluiten bij ouders. In de eerder uitgebrachte kijk op de praktijk zie je hier verschillende voorbeelden van.

